Sobre la presència de *Psammodromus algirus* Linnaeus, 1759 (Sauria, Reptilia) a Mallorca

Pere VICENS

SHNB

SOCIETAT D'HISTÒRIA NATURAL DE LES BALEARS

Vicens, P. 2005. Sobre la presència de *Psammodromus algirus* Linnaeus, 1759 (Sauria, Reptilia) a Mallorca. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 48: 109-112. ISBN Palma de Mallorca.

La present nota té per objectiu documentar diverses citacions de la sargantana de cua llarga, *Psammodromus algirus*, bàsicament a la costa de Llevant de Mallorca, a partir de les observacions de l'autor i de notícies fiables i concretes d'altres observadors. La conclusió provisional és l'existència d'almenys una població naturalitzada en la zona que va de Porto Colom fins a les cales de Manacor i que pot penetrar fins a 3 km a l'interior de l'illa. S'aporten igualment dades d'altres lacèrtids indeterminats a la zona, així com d'una petita població de sargantana de cua llarga detectada a Pollença fins fa uns 10 anys.
Paraules clau: Psammodromus algirus, *Mallorca, distribució.*

ON THE PRESENCE OF *Psammodromus algirus* LINNAEUS, 1759 (SAURIA, REPTILIA) TO MAJORCA. The present note must as objetive document diverse appointments of the small lizard of long tail, *Psammodromus algirus*, basicaly of the East coast of Majorca, from the observations of the author and of the trustworthy and concrete news of other observers. The provisional conclusion is the existence of at least one population naturalized in the zone that goes of Porto Colom until the coves of Manacor and that can penetrate up to 3 km to the interior of island. They also contribute to data of other small population of lizard of long tail detected to Pollença until does about 10 years.
Keywords: Psammodromus algirus, *Mallorca, distribution.*

Pere VICENS, Carrer Sant Miquel, 125, 3r.a; 07300, Inca; perevicens@ono.com

Recepció del manuscrit: 25-nov-05; revisió acceptada: 30-des-05

Introducció

La sargantana de cua llarga, *Psammodromus algirus* Linnaeus 1759 (Fig. 1) és una espècie ibero-magribina, aliena a la fauna de les Illes Balears. A nivell estatal compta amb un estatus de protecció d'Interès Especial. El seu hàbitat habitual és molt ampli i va des dels alzinars als pinars, passant per zones més obertes i de vegetació arbustiva, des del nivell de la mar als 2600 metres d'altitud. La seva mida és grossa (fins a 91 mm de llargària de cap i cos als mascles i 93 les femelles) amb una coa molt llarga (alguns ex. poden arribar als 230 mm). La coloració general és terrosa amb vàries línies longitudinals al costat, molt ben delimitades. Els mascles en zel (entre abril i maig) tenen el coll i la cara de color ataronjat. Les femelles poden arribar a fer dues postes d'entre 3 i 11 ous. La seva alimentació és bàsicament insectívora, capturant les preses que troben entre la fullaca del terra. Espècie diürna, la seva temporada d'activitat és

de tot l'any a la zona mediterrània peninsular, encara que a la tardor i a l'hivern la seva activitat minva sensiblement. Està considerada com la sargantana mediterrània més abundant i ubícua, i se'n coneixen distintes poblacions insulars: Illa Grossa (Múrcia), Meda Gran (Girona) (on la població s'ha extinguit), Conigli (Lampedusa, Itàlia), i diversos illots tunisencs (Carretero *et al.*, 2002).

Observacions a Mallorca

L'espècie no figurava a la fauna de les Illes Balears (entre altres referències veure per exemple Mayol, 2003), encara que se tenen indicis de la seva presència des de mitjans dels 80. No obstant, la primera referència bibliogràfica és la donada per Masius (1999).

En aquest treball s'han recollit les dades sobre la distribució coneguda a Mallorca (Fig. 2) i s'ha efectuat una observació, documentada fotogràficament, el 8 de maig de 2005, de tres exemplars (dos adults i un juvenil) al torrent de Cala Murada, a 200 m de la platja, en una zona d'ullastrar i pinar, de vegetació densa. La petició d'informació efectuada a traves d'un foro informàtic naturalista i alguns contactes personals han proporcionat les dades complementàries següents:

Citada per Masius (1999) als voltants de Cala Mandia. Cita recollida també per Carretero *et al.* (2002) com a observació, no confirmada, que indicaria la seva primera cita per a Mallorca.

Algunes observacions d'exemplars a Cala Murada al 1999. (G.X. Pons, com. pers.)

Un exemplar observat el 2002 a Can Xet, un altre el mateix dia a s'Algar i captura d'un juvenil a Cala Murada el 2003 (Jaume Adrover, com. pers.).

Un exemplar ofegat a una piscina de Cala Murada, fotografiat, any 2002 o 2003. Determinat pel color fosc i la longitud relativa de la cua (M. Morlà, com. pers.).

Un exemplar decomisat a Cabrera al maig del 2003, on havia estat portat per un alumne de l'escola de Porto Colom amb la intenció d'alliberar-lo (J. Oliver, com. pers.). L'animal va morir i es conserva al Servei de Protecció d'Espècies.

Fig. 1. *Psammodromus algirus* Linnaeus, 1759 de s'Espinagar (Manacor, Mallorca). Foto Raquel Vaquer.
Fig. 1. Psammodromus algirus *Linnaeus, 1759 from s'Espinagar (Manacor, Mallorca). Photo Raquel Vaquer.*

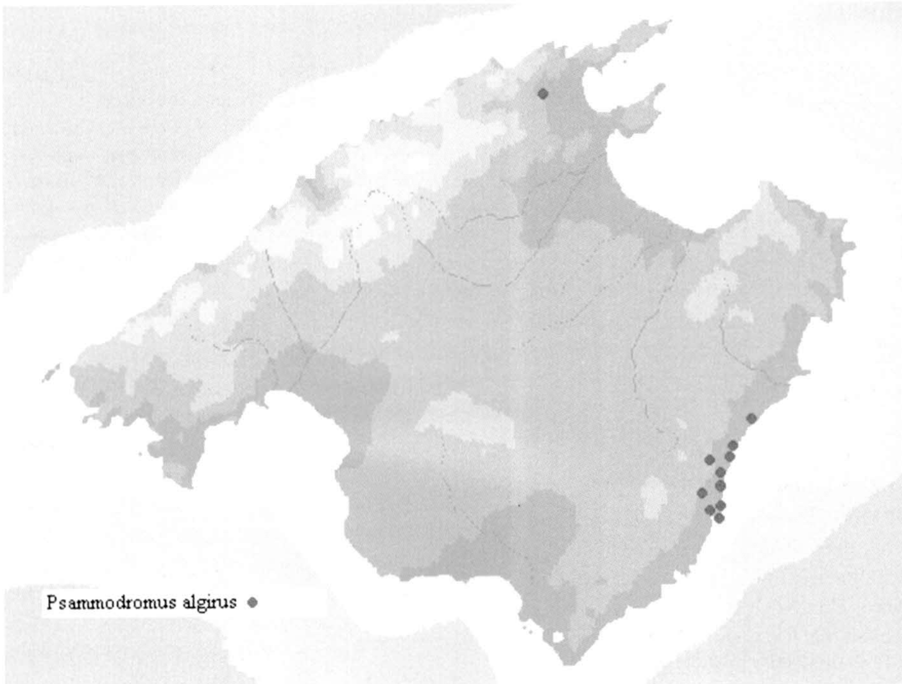

Fig. 2. Localitats documentades de *Psammodromus algirus* a Mallorca.
Fig. 2. *Documented localities of* Psammodromus algirus *in Mallorca.*

Una captura al pati de l'escola de Porto Colom l'any 2004. Determinació específica pel comunicant, que coneix l'espècie de la península (Ll. Parpal, com. pers.).

Relativament abundant entre s'Algar i Cala Magraner, amb reiterades observacions, les més recents de maig de 2005. (M. Morlà, com. pers.).

22 de maig de 2005, un exemplar, determinat pel color fosc i la cua llarga, a la cruïlla de la carretera de Cales de Mallorca i Cala Bota (M. À. Dora, com. pers.).

Un exemplar fotografiat el 4 de juny de 2005 a s'Espinagar, Manacor (R. Vaquer, com. pers.).

S'ha de ressenyar també la detecció intermitent, durant una desena d'anys (des de mitjans dels anys 80 fins a mitjans dels anys 90 del segle passat), de diferents exemplars a Sa Pleta de Can Mós, a Pollença. Algunes primaveres s'observava quotidianament un exemplar (a vegades un adult i d'altres un juvenil, els mateixos dies però mai junts, fet que fa pensar en una petita població) a les parets i al jardí de la casa. (C. Encinas, com. pers.).

Altres dades

Una dada complementària és la de Jaume Adrover, que ens comunica que l'any 1989 o abans solien capturar sargantanes verdes, de cua de llargària normal, aprop de l'escola de Porto Colom, i que n'ha observades de similars al Penyal Roig de s'Algar. No tenim dades que ens permetin assignar-les a cap espècie, però sí descartar, per color i morfologia, que siguin *Psammodromus algirus*. Segurament, són atribuïbles al gènere *Podarcis*.

Conclusions

Hi ha evidències de presència actual de *Psammodromus algirus* a la zona del llevant de Mallorca compresa entre Portocolom i les cales de Manacor, a les següents quadrícules UTM: 520E-4336N, 521E-4370N, 523E-4364N, 523E-4367N, 523E-4369N, 524E-4369N. Es pot afirmar que l'espècie, per bé que escassa, es troba ben assentada a aquesta zona de la costa. La densitat de dades d'aquesta àrea, amb alguna d'exemplars juvenils, indica que l'espècie s'hi ha naturalitzat. No hi ha dades que permetin datar la introducció, però atès que totes les que hem reunit són recents, podria situar-se hipotèticament entre els anys 1990 o 1980.

Les observacions de Pollença, UTM 500E-4413N, malgrat siguin d'una sola localitat, són irregulars i amb dos diferents exemplars (almenys un adult i un juvenil), fet que indica la possibilitat de l'existència d'un nucli naturalitzat en aquella zona. La manca de dades modernes fa difícil concretar alguna cosa més.

Agraïments

He d'agrair les dades o suggeriments de les següents persones i amics Guillem X. Pons, Jaume Adrover, Joan Oliver, Lluís Parpal, Miquel Morlà, Miquel Àngel Dora, Carolina Encinas i Raquel Vaquer, però he de destacar, sobretot, la tasca de col·laboració i l'empenta de Joan Mayol.

Bibliografia

Barbadillo, L. 1999. *Anfibios y reptiles de la península ibérica*, Ed. Planeta. Barcelona.

Carretero, M.A., Montori, A., Llorente, G.A. i Santos, X. 2002. *Psammodromus algirus*. *In:* Pleguezuelos, J.M., Màrquez,, R. i Lizana, M. (Eds.). *Atlas y Libro Rojo de los Anfibios y Reptiles de España*. Dirección General de Conservación de la Naturaleza. Madrid. 259-261.

Masius, P. 1999. Erstnachweis von *Psammodromus algirus* aus Mallorca. *Die Eidechse Bonn*, 10(2): 64.

Mayol, J. 2003. *Rèptils i amfibis de les Balears*. (2ª ed) Ed. Moll. Palma de Mallorca.